

Vai trò của người thầy trong việc nâng cao chất lượng giảng dạy môn Triết học Mác - Lênin ở các trường đại học hiện nay

Lê Thị Hương

Trường Đại học Nguyễn Huệ
HT 3CB 37, Biên Hòa, Đồng Nai, Việt Nam
Email: huonglelq2@gmail.com

TÓM TẮT: Công cuộc đổi mới ở nước ta hiện nay đã và đang đạt được những thành tựu hết sức to lớn. Kinh tế, chính trị - xã hội của đất nước phát triển, ổn định, uy tín của đất nước trên trường quốc tế không ngừng được nâng lên. Nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo bậc đại học nói chung và chất lượng giảng dạy Triết học Mác - Lênin nói riêng là yêu cầu khách quan nhằm xây dựng nguồn nhân lực đáp ứng sự phát triển của đất nước trong giai đoạn mới. Giảng dạy Triết học Mác - Lênin ở các trường đại học ở nước ta hiện nay có ý nghĩa quan trọng trong việc truyền thụ, giáo dục quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước đến với người học. Đồng thời, hình thành nên ở người học những phẩm chất nhân cách tốt đẹp về chính trị, đạo đức, lối sống, hướng đến những giá trị chân, thiện, mỹ, tạo nên những cán bộ vừa "hồng" vừa "chuyên" cho đất nước. Để Triết học Mác - Lênin thực sự trở thành môn học có sức hấp dẫn, lôi cuốn, đạt được mục đích yêu cầu đề ra, người thầy phải là người đồng hành tích cực hướng dẫn, giúp đỡ người học trong suốt tiến trình môn học.

TỪ KHÓA: Vai trò của người thầy; chất lượng giảng dạy; Triết học Mác - Lênin.

→ Nhận bài 11/5/2020 → Nhận bài đã chỉnh sửa 02/6/2020 → Duyệt đăng 15/7/2020.

1. Đặt vấn đề

Triết học Mác - Lênin là môn học trang bị nền tảng lý luận cơ bản cho người học, qua đó giúp người học hình thành thế giới quan, nhân sinh quan đúng đắn, khoa học. Trong giai đoạn hiện nay, việc nâng cao chất lượng giảng dạy Triết học Mác - Lênin ở các trường đại học (ĐH) có ý nghĩa đặc biệt quan trọng bởi ngoài việc tác động trực tiếp đến chủ thể là người học, Triết học Mác - Lênin còn góp phần xây dựng nền tảng tư tưởng của xã hội, nâng cao nhận thức của người học về đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, xây dựng niềm tin, lí tưởng cách mạng cho thế hệ sau. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng khẳng định: "Không có thầy giáo thì không có giáo dục (GD)" [1]. Trong những năm qua, Đảng và Nhà nước ta thường xuyên quan tâm đến việc xây dựng đội ngũ nhà giáo, coi đó là nhiệm vụ trọng tâm trong chiến lược phát triển, yếu tố quyết định chất lượng GD, đào tạo. Nghị quyết Trung ương 2 (khóa VIII) đã khẳng định: "Giáo viên là nhân tố quyết định chất lượng GD và được xã hội tôn vinh" [2]. Điều 15, Luật GD được Quốc hội thông qua và ban hành năm 2005 đã xác định: "Nhà giáo giữ vai trò quyết định trong việc bảo đảm chất lượng GD" [3].

Thực tế cho thấy, người thầy đóng vai trò đặc biệt quan trọng trong quá trình GD đào tạo nói chung và trong giảng dạy ở bậc ĐH nói riêng, trong đó có việc giảng dạy Triết học Mác - Lênin. Đây là môn học thường được

giảng dạy ở năm thứ nhất ĐH bởi chức năng trang bị thế giới quan, phương pháp luận cho người học. Nhưng ở năm học thứ nhất, người học còn nhiều ngỡ ngàng, nhất là đối với các môn lý luận có tính trừu tượng cao như Triết học Mác - Lênin. Để nâng cao chất lượng giảng dạy Triết học Mác - Lênin, người thầy đóng vai trò rất quan trọng. Người thầy cần có phương pháp giảng dạy phù hợp và sự minh họa thuyết phục bằng các ví dụ sinh động, cụ thể. Làm được như vậy sẽ giúp cho người học chẳng những dễ hiểu, nắm được kiến thức môn học mà còn cảm nhận được sự gần gũi của môn học với cuộc sống. Người thầy cần giúp người học làm quen, thích nghi với kiểu tư duy trừu tượng, tư duy khái quát, không dừng lại nhận thức các hiện tượng qua bề ngoài sự vật, mà phải nhận thức lí tính, tìm ra bản chất, quy luật bên trong sự vật.

Là môn học có tính trừu tượng, tính khái quát cao, Triết học Mác - Lênin đòi hỏi người thầy phải giảng giải rõ các vấn đề, gắn những vấn đề lý luận với thực tiễn cuộc sống để lý luận trở nên gần gũi và dễ hiểu, dễ nhớ. Tuy nhiên, cũng cần nhận thấy rằng, không phải mọi vấn đề Triết học đều có thể cụ thể hóa một cách rõ ràng, bởi nếu như vậy, Triết học sẽ mất đi tính khái quát - một yếu tố không thể thiếu khi xây dựng các học thuyết lý luận khoa học, sẽ làm cho lý luận Triết học trở nên vụn vặt, không đúng với bản chất của Triết học. Do vậy, người thầy cần có cái nhìn bao quát, tổng thể, nhận rõ vị trí, vai trò của

từng vấn đề trong tổng thể môn học nói chung để có thể lí giải rõ ràng, gắn nội dung với các lĩnh vực trong đời sống xã hội để những kiến thức lí luận không khô khan mà trở nên gần gũi.

Các môn lí luận nói chung, Triết học Mác - Lênin nói riêng là môn học được khái quát từ thực tiễn, có nguồn gốc từ thực tiễn. Đó là hệ thống các khái niệm, phạm trù, quy luật, nguyên lí được khái quát từ thực tiễn, phản ánh bản chất, tính quy luật, sự vận động và phát triển của các sự vật hiện tượng trong thế giới. Tuy nhiên, thực tiễn luôn vận động, biến đổi, do vậy để lí luận phản ánh kịp thời thực tiễn, không xa rời thực tiễn, trong quá trình giảng dạy, người thầy phải gắn lí luận với thực tiễn, dùng thực tiễn để chứng minh, lí giải một cách khoa học, tránh giáo điều, dập khuôn, máy móc. Mỗi bài giảng phải mang hơi thở của cuộc sống, gắn với những quan điểm, đường lối của Đảng, những vấn đề kinh tế, chính trị - xã hội của đất nước và trên thế giới. Điều này sẽ làm cho bài giảng của giảng viên trở nên sinh động và có sức lôi cuốn chứ không chỉ là những con chữ khô khan, khó hiểu. Lí luận được trang bị cho người học phải trở thành cơ sở khoa học của thế giới quan duy vật biện chứng, giúp người học có thể đứng vững trên lập trường duy vật biện chứng để đánh giá, xem xét các vấn đề thực tiễn đặt ra, nghĩa là lí luận phải trở thành cái soi đường cho hoạt động thực tiễn của con người, đồng thời lí luận ấy cần thường xuyên được bổ sung thực tiễn sinh động. Muốn vậy, giảng viên phải trở thành cầu nối giúp người học hiểu từ lí luận đến thực tiễn, từ học đến hành. Việc dạy và học Triết học Mác - Lênin nếu chỉ dừng lại ở lí luận chung chung thì người học rất khó hiểu bởi tính trừu tượng vốn có của nó. Do đó, họ không thấy được vai trò, giá trị, sự cần thiết của lí luận, lại càng không biết vận dụng lí luận vào thực tiễn, cũng bởi vậy mà ích lợi của việc học Triết học Mác - Lênin rất hạn chế, không đạt được mục đích đặt ra.

Bên cạnh đó, Triết học Mác - Lênin là môn học mang định hướng chính trị, nó không chỉ trang bị thế giới quan, phương pháp luận mà còn tác động đến nhân sinh quan, tình cảm, niềm tin, lí tưởng, ý thức chính trị của người học. Nước ta lấy chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho hành động. Do vậy, Triết học Mác - Lênin càng có vai trò quan trọng trong định hướng nhận thức cho người học. Theo đó, người thầy phải là người nắm vững mọi đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, biết vận dụng lí luận vào để lí giải những vấn đề kinh tế, chính trị - xã hội của đất nước. Đồng thời, xây dựng cho người học tình cảm, niềm tin, lí tưởng về những vấn đề mà học thuyết, Triết học Mác - Lênin đã chỉ ra như về đấu tranh giai cấp, cách mạng xã hội, về con đường đi lên Chủ nghĩa xã hội...

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Đặc điểm của việc giảng dạy môn Triết học Mác - Lênin ở các trường đại học hiện nay

Đội ngũ giảng viên giảng dạy Triết học Mác - Lênin ở các trường ĐH hiện nay hầu hết là những người thầy tâm huyết với nghề, được đào tạo đúng chuyên ngành, có trình độ chuyên môn cao và kĩ năng sư phạm tốt. Nhiều giảng viên có kinh nghiệm giảng dạy lâu năm, được đào tạo chuyên ngành ở một số trường ĐH danh tiếng ở nước ngoài nên có năng lực chuyên môn và trình độ ngoại ngữ tốt. Đây là điều kiện thuận lợi để các giảng viên tiếp cận với nhiều nguồn tài liệu khác nhau trong đó có những tài liệu gốc. Là những người có bản lĩnh chính trị vững vàng, có phẩm chất đạo đức tốt, tin tưởng vào đường lối của Đảng, vào chế độ xã hội chủ nghĩa (XHCN). Phần đa trong số họ là những giảng viên khoa học xã hội và nhân văn yêu nghề, yêu trò. Bản thân mỗi giảng viên đều tích cực học tập nâng cao trình độ, đổi mới phương pháp giảng dạy, tích cực nghiên cứu khoa học.

Tuy nhiên, Triết học Mác - Lênin là môn học có tính khái quát hóa, trừu tượng hóa cao và được biểu đạt bằng hệ thống các khái niệm, phạm trù, nguyên lí, quy luật. Thêm vào đó, đây là hệ thống học thuyết khoa học có tính hàn lâm cao, việc giảng dạy thường không có mô hình thực nghiệm hay ứng dụng, trực quan. Do đó, việc mô hình hóa bài giảng cũng rất khó khăn. Việc truyền thụ kiến thức chủ yếu là theo phương pháp thuyết trình. Do vậy, các khái niệm, phạm trù vốn đã trừu tượng sẽ càng trở nên khó hiểu, làm cho người học dễ chán nản, thiếu tích cực và học theo kiểu đối phó. Một số giảng viên chưa định hướng và khuyến khích việc học tập của SV, chưa đưa những vấn đề thực tiễn đặt ra, nhất là những vấn đề mới của đất nước, thế giới để giải thích, chứng minh tính đúng đắn của lí luận trong quá trình giảng dạy. Do đó, bài giảng thiếu sức hấp dẫn. Việc giảng dạy thường chỉ chú trọng đến nội dung mà ít chú ý đến tính định hướng chính trị, trang bị lập trường giai cấp cho người học. Vì vậy, đứng trước những vấn đề chính trị - xã hội của đất nước, nhiều SV thường đánh giá xem xét một cách cảm tính hoặc hòa theo số đông.

Trước sự phát triển mạnh mẽ của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay, việc giảng dạy Triết học Mác - Lênin ở các trường ĐH có nhiều điều kiện thuận lợi như: Sự phong phú, đa dạng về thông tin, nguồn tài liệu phục vụ cho quá trình dạy và học; Giảng viên có điều kiện áp dụng các phương tiện dạy học hiện đại; Kết nối internet vạn vật làm tư duy con người trở nên năng động, nhạy bén, sức sáng tạo và các kĩ năng của con người có điều kiện được phát huy. Tuy nhiên, sự phát triển mạnh mẽ của kinh tế, công nghệ thông tin cũng tạo ra nhiều "lỗ hổng", nhất là về mặt chính trị, tư tưởng. Người học thường coi nhẹ các môn lí luận vì cho rằng, chúng không giúp ích gì cho ngành học hoặc công việc của họ sau này.

Họ mặc định đây là môn học khô khan, nhàm chán, từ đó có thái độ tiêu cực đối với môn học. Do đó, trở thành lực cản không nhỏ đối với người thầy bởi nó tác động tới tâm lý, tình cảm, nhiệt huyết của người thầy trong quá trình giảng dạy. Vì quan niệm Triết học là môn học chung nên các trường thường tổ chức lớp học đông, sĩ số SV trong giảng đường có thể lên đến từ 100 - 200 SV. Điều này gây khó khăn cho việc áp dụng phương pháp dạy học tích cực của giảng viên.

Hiện nay, giảng viên giảng dạy Triết học ở các trường ĐH hầu hết đều có trình độ từ thạc sĩ đến tiến sĩ. Tuy nhiên, các ngành đào tạo giảng viên Triết học cũng ít thu hút được SV giỏi, đây cũng là nhân tố ảnh hưởng đến chất lượng đội ngũ giảng viên giảng dạy môn Triết học. Thêm vào đó là sự chống phá của các thế lực thù địch với chiến lược “diễn biến hòa bình” đối với cách mạng nước ta bằng cách thúc đẩy “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” ngày càng tinh vi, phức tạp. Chúng xuyên tạc chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, phủ nhận vai trò lãnh đạo của Đảng, gây chia rẽ, mất đoàn kết trong Đảng. Điều này tác động tiêu cực tới tâm lý, niềm tin của SV - những người chưa có nền tảng tư tưởng vững vàng.

Việc xây dựng nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng được yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước hiện nay không chỉ đòi hỏi về tri thức, kỹ năng, kinh nghiệm mà cần phải có ý thức chính trị tốt, bản lĩnh chính trị vững vàng. Triết học Mác - Lênin là một trong những môn học sẽ trang bị cho người học điều này. Bên cạnh những yếu tố cần thiết khác của một quy trình đào tạo thì vai trò của người thầy cần được phát huy để mỗi giờ giảng trở thành giờ học thú vị, bổ ích của cả người dạy và người học.

2.2. Một số giải pháp phát huy vai trò của người thầy nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy môn Triết học Mác - Lênin ở các trường đại học hiện nay

2.2.1. Người thầy cần có bản lĩnh chính trị vững vàng, có ý thức chính trị và phẩm chất đạo đức tốt

Để nâng cao chất lượng giảng dạy môn Triết học Mác - Lênin ở các trường ĐH hiện nay, người thầy không chỉ cần có trình độ chuyên môn, năng lực, phương pháp giảng dạy phù hợp mà cần phải có bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức và niềm tin vào chế độ, đường lối, quan điểm của Đảng. Đây là phẩm chất cần phải có ở mỗi giảng viên các môn lý luận nói chung và Triết học Mác - Lênin nói riêng bởi tính đặc thù riêng của môn học này. Giảng viên Triết học Mác - Lênin là người trực tiếp truyền thụ kiến thức lý luận trong đó có những nội dung của chủ nghĩa duy vật lịch sử. Đây là những nội dung có liên quan đến đường lối quan điểm của Đảng ta, sự phát triển của đất nước theo con đường XHCN. Do vậy, người thầy phải là người thực sự thấm nhuần tư tưởng của chủ nghĩa Mác - Lênin, đứng vững trên lập trường của giai

cấp công nhân mới có thể truyền đạt đến người học tri thức, niềm tin đối với môn học.

Triết học Mác - Lênin thực chất là vũ khí lý luận của giai cấp vô sản được hình thành và phát triển trong cuộc đấu tranh giữa giai cấp vô sản với giai cấp tư sản. Đó là học thuyết khoa học và cách mạng, trang bị cho những người cần lao, tầng lớp bị áp bức bóc lột trong xã hội tư bản. Nó chỉ ra cho giai cấp vô sản con đường đấu tranh lật đổ giai cấp thống trị và tiến tới xây dựng xã hội mới không còn áp bức, bóc lột, không còn giai cấp, nhà nước. Hiện nay, chủ nghĩa tư bản (CNTB) đã thay đổi để thích nghi, có những điều chỉnh để phù hợp với sự phát triển của xã hội và cũng là để duy trì sự tồn tại và phát triển của chúng. Tuy nhiên, những mâu thuẫn trong lòng xã hội tư bản chủ nghĩa mà C. Mác, Ph. Ăngghen, V.I. Lênin đã chỉ ra vẫn chưa biến mất mà vẫn tồn tại dai dẳng trong lòng xã hội tư bản. Trong Cương lĩnh xây dựng đất nước (Bổ sung, phát triển năm 2011), Đảng ta khẳng định: “Những mâu thuẫn cơ bản vốn có của CNTB, nhất là mâu thuẫn giữa tính chất xã hội hóa ngày càng cao của lực lượng sản xuất với chế độ chiếm hữu tư nhân TBCN chẳng những không giải quyết được mà ngày càng trở nên sâu sắc. Khủng hoảng kinh tế, chính trị, xã hội vẫn tiếp tục xảy ra. Chính sự vận động của những mâu thuẫn nội tại đó và cuộc đấu tranh của nhân dân lao động sẽ quyết định vận mệnh của CNTB” [4].

Trên thực tế, vẫn còn tồn tại một số điểm như: một số người dạy khi phân tích các hiện tượng chính trị - xã hội của đất nước ta trong thời kỳ quá độ hiện nay chỉ nhìn thấy cái xấu, lên án, phê phán cái tiêu cực trong xã hội như tình trạng tham ô, tham nhũng, xuống cấp về mặt đạo đức của một số cán bộ, đảng viên, từ đó quy kết nhiều vấn đề mà không thấy được tác hại của nó. SV, nhất là những người trẻ có vốn sống ít, phần lớn trong số họ trình độ lý luận chính trị còn thấp, chưa đủ khả năng để phản bác trước những luồng thông tin xấu độc. Do vậy, nếu người thầy không định hướng cho họ, không có sự giảng giải, phân tích một cách khách quan, chỉ thấy cái tiêu cực, hạn chế mà không đề cập đến mặt tích cực, ưu điểm thì vô hình chung người dạy đã hướng nhãn quan người học đi theo cách nhìn một chiều tiêu cực. Điều này có tác hại rất lớn trong việc hình thành thế giới quan, nhân sinh quan của người học.

Hơn ai hết, người thầy cần hiểu được bản chất tốt đẹp của chế độ XHCN mà đất nước ta đang xây dựng, đồng thời có tình cảm, niềm tin sâu sắc vào đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng. Đánh giá những mặt hạn chế, những vấn đề còn tồn tại của đất nước trong thời kỳ quá độ phải dựa trên quan điểm khách quan, toàn diện, lịch sử cụ thể. Có như vậy, người thầy mới có thể truyền đạt kiến thức cho người học, niềm tin vào học thuyết khoa học Mác - Lênin, đồng thời xây dựng cho người học niềm tin đối với Đảng, với đất nước và chế

độ XHCN mà chúng ta đang xây dựng. Người thầy phải là người đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành ở người học nhân sinh quan trong sáng và thế giới quan đúng đắn, nhất là trong việc xem xét, đánh giá những vấn đề chính trị - xã hội của đất nước, từ đó xây dựng niềm tin với Đảng, với nhân dân và có những đóng góp tích cực vào sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta.

Người thầy cần không ngừng học tập nâng cao trình độ, trong đó có trình độ lí luận chính trị. Tích cực trau dồi, rèn luyện đạo đức, xây dựng lối sống lành mạnh, qua đó tạo dựng niềm tin, uy tín đối với người học. Đây là yếu tố rất quan trọng bởi người giảng dạy lí luận không thể không có hiểu biết về lí luận chính trị hay phẩm chất đạo đức kém. Đây được xem là “giấy chứng nhận” để từ đó người thầy xây dựng niềm tin đối với người học.

2.2.2. Thường xuyên nâng cao chất lượng bài giảng, cập nhật kịp thời những thông tin mới

Nâng cao chất lượng bài giảng là yêu cầu bắt buộc đối với mỗi giảng viên nói chung và giảng viên dạy Triết học nói riêng. Mỗi bài giảng không chỉ giảng một lần là xong dù đó là bài giảng tốt. Lí luận sẽ trở nên khô cứng nếu không được thường xuyên cập nhật những vấn đề thực tiễn nóng hổi, mang tính thời sự. Là một môn lí luận, Triết học Mác - Lênin cần được gắn liền với thực tiễn đời sống xã hội, đất nước, bởi qua đó, lí luận sẽ thường xuyên được cập nhật, bổ sung những tri thức mới và phản ánh kịp thời sự vận động biến đổi của thực tiễn. C.Mác, Ph. Ăngghen, V.I. Lênin luôn nhấn mạnh đến sự cần thiết phải bổ sung, phát triển dù lí luận của các ông được xem là cách mạng, khoa học nhất. Gắn lí luận với thực tiễn cũng là cách làm cho lí luận Triết học Mác - Lênin trường tồn bởi nó đáp ứng được sự vận động và biến đổi của thực tiễn. Do đó, nâng cao chất lượng bài giảng không chỉ là áp dụng những phương tiện dạy học hiện đại mà nó còn phải là sự đào sâu, mở rộng những kiến thức chuyên ngành có liên quan, gắn lí luận những vấn đề thực tiễn đặt ra, qua đó làm sáng tỏ hơn những luận điểm của Triết học Mác - Lênin, làm cho môn học trở nên thú vị và lôi cuốn đối với người học.

Mỗi giảng viên cần phải xem việc nâng cao chất lượng bài giảng là yêu cầu có tính thường xuyên và cần thiết, từ đó chủ động, sáng tạo trong việc truyền thụ kiến thức cho người học trên cơ sở nền tảng chung của môn học. Giảng viên cần tích cực học, đọc tài liệu, thu thập những thông tin liên quan đến bài giảng để kịp thời bổ sung vào bài giảng. Kho tàng tri thức Triết học của nhân loại là vô tận, trong đó nhiều vấn đề vẫn chưa được khai thác hết và Triết học Mác - Lênin là một bộ phận trong dòng chảy Triết học ấy. Do vậy, để hiểu đúng về Triết học Mác - Lênin, giảng viên cần có các kiến thức toàn diện về Triết học và kiến thức của một số chuyên ngành có liên quan như: Toán học, Vật lí, Logic, Xã hội học,...

Thêm vào đó, đây là môn học có tính lí luận chính trị cao nên giảng viên phải là người hiểu rõ về đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, thường xuyên cập nhật những thông tin chính trị - xã hội của đất nước và trên thế giới để vận dụng vào bài giảng, làm cho bài giảng của mình trở nên sinh động, hấp dẫn.

Đối với những giảng viên trẻ, cần có tinh thần cầu thị, học hỏi những giảng viên đi trước, tích cực chuẩn bị bài giảng, tiến hành thực luyện, thông qua. Đồng thời, cần tích cực tham gia viết bài hội thảo khoa học, tạp chí, viết đề tài, tài liệu, bởi khi nghiên cứu một vấn đề nào đó buộc các giảng viên phải tìm tòi tài liệu, thu thập thông tin và giải quyết những vấn đề đặt ra. Từ đó, hình thành nên phương pháp, tác phong làm việc khoa học, hiệu quả. Do vậy, nghiên cứu khoa học là vấn đề không thể thiếu của mỗi giảng viên, qua quá trình nghiên cứu khoa học giảng viên đã tự trang bị cho mình những kiến thức chuyên sâu, từ đó góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy.

2.2.3. Cần áp dụng các phương pháp dạy học tích cực phù hợp với môn học và sử dụng có hiệu quả các phương tiện dạy học hiện đại

Triết học Mác - Lênin là một môn lí luận, do vậy để giờ giảng đạt được hiệu quả, người dạy thường sử dụng tổng hợp nhiều phương pháp như: thuyết trình, nêu vấn đề, gợi mở, tạo tình huống, ... Trong các phương pháp đó, thuyết trình vẫn là phương pháp chủ đạo. Tuy nhiên, thuyết trình phải có đôi mới, cách tân theo hướng kích thích tính tích cực của người học. Nghĩa là, trong thuyết trình có nêu vấn đề, phát vấn, tạo tình huống, người học cùng tham gia để tránh sự buồn tẻ trong mỗi buổi học. Người thầy phải căn cứ vào từng nội dung bài giảng, đối tượng, phương tiện và điều kiện vật chất để sử dụng các phương pháp sao cho đem lại hiệu quả cao nhất.

Đối với Triết học Mác - Lênin, để làm sáng tỏ các khái niệm, phạm trù, quy luật, nguyên lí trong Triết học vốn có tính trừu tượng và tính khái quát cao, giảng viên thường giảng giải, phân tích dưới hình thức diễn dịch hoặc quy nạp, tức là sử dụng phương pháp thuyết trình. Đồng thời, để dễ hiểu khi thuyết trình, giảng viên hay dùng thủ pháp dẫn người học từ cái họ đã biết đến cái họ cần phải biết thông qua các ví dụ sinh động, nghĩa là đi từ cụ thể đến trừu tượng, từ đơn lẻ đến khái quát. Nhưng khi giảng phần ý nghĩa phương pháp luận được rút ra từ các nguyên lí, quy luật, thì giảng viên có thể sử dụng các phương pháp nêu vấn đề, gợi mở, tạo tình huống để người học suy nghĩ, tự lí giải, tự liên hệ, vận dụng vào hoạt động nhận thức và thực tiễn nhằm phát huy tính tích cực, sáng tạo của họ. Mặt khác, cần nhận thức rằng, dù áp dụng phương pháp giảng dạy nào thì cũng phải nhằm đạt được mục tiêu là giúp cho người học dễ hiểu bài, nắm được bản chất của vấn đề; Kích thích được tư duy sáng tạo, tính tích cực của người học; Biết vận dụng lí luận

vào thực tiễn; Giờ giảng hấp dẫn, thu hút người học và nhất là làm cho họ hiểu được ý nghĩa, giá trị, ích lợi của môn học, từ đó họ yêu mến môn học. Đây cũng chính là cái đích mà người dạy phải hướng đến, đồng thời cũng là căn cứ để đánh giá tính hiệu quả của việc sử dụng phương pháp giảng dạy.

Cần thấy rằng, đối với các môn lý luận Mác - Lênin nói chung, Triết học nói riêng, dù áp dụng phương tiện dạy học hiện đại đến đâu cũng không thể thay thế được vai trò của người thầy, không được đồng nhất việc sử dụng phương tiện giảng dạy hiện đại với phương pháp giảng dạy hiện đại. Trong điều kiện hiện nay, với sự phát triển của internet và công nghệ thông tin, người học có thể tiếp nhận tri thức qua nhiều kênh khác nhau nhưng người thầy vẫn đóng vai trò chủ đạo và quan trọng nhất. Bởi lẽ, người thầy không chỉ đơn thuần cung cấp tri thức mà còn hướng dẫn, chỉ ra cho người học hướng khai thác và xử lý thông tin, giúp họ không phải đi đường vòng trong quá trình nhận thức chân lí. Chúng ta phê phán kiểu dạy: thầy đọc, trò ghi máy móc và “học vẹt”, chứ không phải phê phán cách dạy: thầy giảng, trò ghi. Vì khi giảng bài, thông qua nội dung bài giảng, cách thức và phong thái giảng dạy, người thầy tác động không chỉ đến lí trí mà còn đến tâm lí, tình cảm của người học, qua đó tạo hứng thú cho người học, giúp họ dễ hiểu bài, đồng thời góp phần hình thành ở họ tình cảm, niềm tin, ý chí, khát vọng hướng tới những giá trị chân, thiện, mỹ.

2.2.4. Người thầy cần phát huy tính tích cực của sinh viên trong học tập và hướng dẫn sinh viên làm quen với việc nghiên cứu khoa học

Hoạt động dạy và học chỉ có thể đạt kết quả cao khi có sự tác động tích cực từ cả hai phía là người dạy và người học. Tuy vậy, để người học thực sự yêu thích môn học nhất là môn học lí luận như Triết học Mác - Lênin thì người thầy đóng vai trò rất quan trọng. Do đó, để xóa bỏ những định kiến không tốt về môn học, ngay từ những buổi đầu, người thầy phải nêu lên những lợi ích, những điểm thú vị của môn học để khơi dậy trong người học niềm yêu thích đối với Triết học. Quá trình giảng dạy cần thường xuyên tương tác, trao đổi với người học, qua đó từng bước phát huy tính tích cực, chủ động của người học trong việc tìm tòi, khám phá tri thức của môn học.

Trong Nghị quyết số 29-NQ/TU Hội nghị Trung ương 8 khóa XI ngày 04 tháng 11 năm 2013 “Về đổi mới căn bản, toàn diện GD và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế”, Đảng ta đã xác định quan điểm chỉ đạo: “Chuyển mạnh quá trình GD từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học”. Theo đó, phải triển khai thực hiện các nhiệm vụ, giải pháp: “Nâng

cao nhận thức về vai trò quyết định chất lượng GD và đào tạo của đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lí GD; ... Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; Phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kĩ năng của người học; Khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc. Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kĩ năng, phát triển năng lực”. Theo đó, người thầy phải là người khơi nguồn sáng tạo, kích thích tính chủ động, tích cực của người học trong quá trình học tập chứ không chỉ truyền thụ kiến thức một chiều theo kiểu “thầy giảng - trò nghe”, “thầy đọc - trò chép” mà thầy phải là người nêu ra những vấn đề buộc người học phải chủ động trong việc nghiên cứu tài liệu, tích cực tư duy, tìm kiếm câu trả lời cho mỗi vấn đề đặt ra.

Thảo luận là một hình thức dạy học quan trọng bởi nó phát huy tính chủ động tích cực của người học. Cần đảm bảo thời lượng thảo luận để đạt được mục đích, yêu cầu đề ra. Người thầy nên gợi mở cho người học những chủ đề thảo luận sát với nội dung (nếu chủ đề thảo luận do SV tự chọn), hướng dẫn người học thu thập tài liệu, chuẩn bị thảo luận chu đáo. Có thể tổ chức thành các nhóm để phát huy tinh thần làm việc nhóm. Trong điều hành thảo luận, người dạy cần khuyến khích chất vấn, tranh luận, lôi cuốn sự tham gia đông đảo của người học, kích thích tính tích cực, tư duy sáng tạo của họ. Đồng thời, người thầy phải nhận xét, đánh giá tinh thần làm việc, sự hợp tác, chất lượng bài thảo luận, ... của các cá nhân và nhóm SV (nếu là thảo luận nhóm), khích lệ, động viên đúng mức, tạo động lực để gia tăng tính tích cực của người học trong hình thức dạy học này.

Việc làm tiểu luận cũng là một trong những nội dung quan trọng trong việc phát huy tính tích cực, tự giác, sáng tạo của người học. Đây được xem như một bài tập lớn để qua đó người học rèn luyện và hình thành khả năng tự học, tự nghiên cứu chuyên sâu, làm tiền đề cho việc làm khóa luận tốt nghiệp vào năm cuối. Trong khi hướng dẫn người học làm tiểu luận, giảng viên phải căn cứ vào nội dung giảng dạy, năng lực người học để chọn chủ đề tiểu luận. Những bài tiểu luận sẽ giúp người học bước đầu làm quen với việc nghiên cứu khoa học, từ đó hình thành phương pháp và rèn luyện kĩ năng nghiên cứu khoa học cho người học. Tuy nhiên, giảng viên cần hướng dẫn cụ thể, tỉ mỉ, khuyến khích người học mạnh dạn hướng đến những vấn đề khoa học còn bỏ ngỏ. Qua những bài tập lớn này, người dạy sẽ dần bồi dưỡng kĩ năng nghiên cứu khoa học độc lập, tự giác, nghiêm túc cho SV, từ đó nâng cao chất lượng dạy và học. Người thầy cũng nên khuyến khích người học viết bài báo khoa học, hoặc làm đề tài khoa học vừa sức bởi nó giúp người học phát hiện vấn đề, thu thập, tìm tòi tài liệu có liên quan, giải quyết vấn đề, từ đó, hình thành khả năng

tư duy khoa học, kỹ năng làm việc độc lập và làm việc nhóm ở người học. Thực tế cho thấy, những SV trong quá trình học tập tại trường tích cực nghiên cứu khoa học thì sau khi tốt nghiệp ra trường khả năng làm việc độc lập, làm việc nhóm và năng lực nghiên cứu hoặc làm việc chuyên sâu tốt hơn so với những SV ít tham gia nghiên cứu khoa học.

3. Kết luận

Nâng cao chất lượng giảng dạy nói chung và môn Triết học Mác - Lênin nói riêng ở các trường ĐH hiện nay luôn là vấn đề được các trường ĐH quan tâm và đầu tư. Bên cạnh những yếu tố như hệ thống cơ sở vật chất, cơ chế đào tạo, tinh thần, trách nhiệm của người

học thì không thể thiếu vai trò của người thầy. Do vậy, việc phát huy hơn nữa vai trò của người thầy tại các trường ĐH là việc làm cần thiết đầu biết rằng với cấp học này, người học không còn phải dựa vào thầy “cầm tay chỉ việc”. Tuy vậy, Triết học Mác - Lênin là một môn khoa học mang tính trừu tượng cao, để môn học thực sự đạt được mục đích yêu cầu đề ra thì vẫn rất cần sự sát cánh của người thầy để người học có thể nắm được nội dung môn học và vững tin khi tiếp cận các môn khoa học khác, đồng thời cũng giúp trang bị cho người học thế giới quan khoa học, cách mạng, làm cơ sở cho việc xây dựng nền tảng lí luận xã hội ở nước ta trong giai đoạn hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- [1] Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, (2011), tập 10, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr.345.
- [2] Đảng Cộng sản Việt Nam, (1997), *Văn kiện Hội nghị lần thứ 2 Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá VIII)*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [3] *Luật Giáo dục*, (2005), NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [4] Đảng Cộng sản Việt Nam, (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội.
- [5] Nguyễn Thị Kim Oanh, *Giải pháp nâng cao chất lượng giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh ở Trường Đại học Nguyễn Huệ hiện nay*, Tạp chí Khoa học - Trường Đại học Đồng Nai, số 16 - 4/2020.
- [6] Vũ Văn Gầu, (2020), *Giảng dạy Triết học Mác - Lênin trong trường đại học khoa học xã hội và nhân văn - thực trạng và giải pháp*, Hội thảo khoa học Đổi mới phương pháp giảng dạy theo tín chỉ, Thành phố Hồ Chí Minh.

THE ROLE OF TEACHERS IN IMPROVING THE QUALITY OF MARXIST - LENINIST PHILOSOPHY TEACHING AT UNIVERSITIES TODAY

Le Thi Huong

Nguyen Hue University
HT3CB 37, Bien Hoa city,
Dong Nai Province, Vietnam
Email: huongleq2@gmail.com

ABSTRACT: *In the context of renovation, Vietnam has currently made great achievements. The country's economic, social - political development is stable, and the prestige of the country in the international arena is constantly being raised. Improving the quality of higher education in general and the quality of Marxist - Leninist philosophy teaching in particular is an objective requirement to build human resources to meet the country's development in the new period. Teaching Marxist - Leninist philosophy in universities in our country today has an important meaning in propagating and educating learners about the views of Marxism - Leninism, Ho Chi Minh thought, guidelines and policies of The Party, policies and laws of the State. At the same time, developing good qualities of politics, morality, and beautiful values for learners, thereby creating workers who have both ethical quality and working ability. In order for Marxist - Leninist philosophy to truly become an attractive subject, teachers should be an active companion to guide and assist their learners throughout the course.*

KEYWORDS: The role of teachers; the quality of teaching; Marxist - Leninist philosophy.